

Talousvaliokunta

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta digitaalisten välineiden ja prosessien käytön laajentamiseksi ja parantamiseksi yhtiöoikeuden alalla

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta digitaalisten välineiden ja prosessien käytön laajentamiseksi ja parantamiseksi yhtiöoikeuden alalla (U 4/2023 vp): Asia on saapunut talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava suurelle valiokunnalle.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta digitaalisten välineiden ja prosessien käytön laajentamiseksi ja parantamiseksi yhtiöoikeuden alalla (U 4/2023 vp): Talousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä UJ 20/2023 vp - U 4/2023 vp mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- hallitusneuvos Liisa Huhtala, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylijohtaja Pekka Rehn, Digi- ja väestötietovirasto
- johtava asiantuntija Lauri Luukkonen, Verohallinto
- lakimies Mika Paasikallio, Patentti- ja rekisterihallitus
- asiantuntija Hannu Ylänen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- valtiovarainministeriö
- Keskuskauppakamari
- Suomen Yrittäjät ry
- professori Seppo Villa

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2023 vp

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ

Ehdotus

U 4/2023 vp

Komissio antoi 29.3.2023 direktiiviehdotuksen COM(2023) 177 lopullinen direktiivien 2009/102/EY ja (EU) 2017/1132 muuttamisesta digitaalisten välineiden ja prosessien käytön laajentamiseksi ja parantamiseksi yhtiöoikeuden alalla. Ehdotuksen tavoitteena on lisätä yritystoimintaan liittyvää avoimuutta ja vähentää yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Ehdotuksessa esitetään yritysrekistereissä ja rekistereiden yhteenliittämijärjestelmässä (BRIS) saatavilla olevien yritystietojen lisäämistä ja tietojen luotettavuuden parantamista. Edelleen pyritään vahvistamaan yhden kerran periaatteen toteutumista perustettaessa sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä rajat ylittävästi samoin kuin muissa rajat ylittävissä toimissa, luomaan yhteinen yritysrekisteriote ja digitaalinen valtakirja helpottamaan yrityksen puolesta asiointia sekä vähentämään muodollisuuksia.

UJ 20/2023 vp - U 4/2023 vp

Ehdotuksen tausta, tavoitteet, keskeiset ehdotukset ja vaikutukset on esitetty valtioneuvoston kirjelmässä U 4/2023 vp. Ehdotuksen tavoitteena on lisätä yritystoimintaan liittyvää avoimuutta ja vähentää yrityksille aiheutuvaa hallinnollista taakkaa. Ehdotuksessa esitetään yritysrekistereissä ja rekistereiden yhteenliittämijärjestelmässä (BRIS) saatavilla olevien yritystietojen lisäämistä ja tietojen luotettavuuden parantamista. Edelleen pyritään vahvistamaan yhden kerran periaatteen toteutumista perustettaessa sivuliikkeitä ja tytäryhtiöitä rajat ylittävästi samoin kuin muissa rajat ylittävissä toimissa, luomaan yhteinen yritysrekisteriote ja digitaalinen valtakirja helpottamaan yrityksen puolesta asiointia sekä vähentämään muodollisuuksia.

Toisin kuin kirjelmässä U 4/2023 vp (s.7 ja 12) todetaan, komissio ei ole ehdottanut yhtiöoikeusdirektiivin 36 artiklaa, joka koskee kolmansista maista olevien yhtiöiden sivuliikkeisiin liittyvien asiakirjojen ja tietojen julkistamista, muutettavaksi siten, että jäsenmaissa olevien yhtiöiden ("pääliike") kolmansissa maissa olevat sivuliikkeet tulisi julkistaa pääliikkeen yritysrekisterissä. Jatkossakin julkistamisvaatimus pääliikkeen yritysrekisterin osalta koskisi vain jäsenmaissa olevia sivuliikkeitä 19(2) artiklan h alakohdan mukaisesti. Tämä oikaisu ei ole merkityksellinen kokonaisuuden kannalta.

Valtioneuvoston kanta

U 4/2023 vp

Valtioneuvosto suhtautuu yleisellä tasolla myönteisesti yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseen, yritystoimintaan liittyvän avoimuuden lisäämiseen ja yritysrekisteritietojen luotettavuuden parantamiseen. Valtioneuvosto katsoo, että keinojen tavoitteiden saavuttamiseksi tulee olla oikeasuhteisia siten, että ehdotettavien keinojen hyödyt ylittävät niiden toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset. On tärkeää, että toimintaympäristöä kehitetään niin, että yritysten toiminta sisämarkkinoilla helpottuu ja että yritykset pystyvät entistä tehokkaammin hyödyntämään sen luomia mahdollisuuksia.

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2023 vp

Valtioneuvosto tarkentaa kantaansa neuvottelujen edetessä.

UJ 20/2023 vp - U 4/2023 vp

Mainitun valtioneuvoston kirjelmän mukaan valtioneuvosto suhtautuu yleisellä tasolla myönteisesti yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseen, yritystoimintaan liittyvän avoimuuden lisäämiseen ja yritysrekisteritietojen luotettavuuden parantamiseen. Valtioneuvosto katsoo, että keinojen tavoitteiden saavuttamiseksi tulee olla oikeasuhteisia siten, että ehdotettavien keinojen hyödyt ylittävät niiden toteuttamisesta aiheutuvat kustannukset. On tärkeää, että toimintaympäristöä kehitetään niin, että yritysten toiminta sisämarkkinoilla helpottuu ja että yritykset pystyvät entistä tehokkaammin hyödyntämään sen luomia mahdollisuuksia.

Tällä kirjelmällä toistetaan aikaisempi kanta tarkentaen sitä seuraavassa tietyiltä osin.

Suomi tukee tavoitetta yhden kerran -periaatteen toteutumisen edistämiseksi tietojenvaihdon lisäämisellä jäsenmaiden yritysrekisterien välillä. Samoin Suomi näkee myönteisenä ehdotuksen kaupparekisteriotetta vastaavasta yhteisestä EU-yhtiötodistuksesta samoin kuin ehdotuksen digitaalisesta valtakirjasta rajat ylittävissä toimissa. Neuvottelujen kuluessa on kuitenkin arvioitava erityisesti yhtiötodistuksesta ja digitaalisesta valtakirjasta saatavia hyötyjä suhteessa niistä aiheutuviin kustannuksiin samoin kuin ehdotusten tekniseen toteutettavuuteen. Haasteen EU-yhtiötodistukseen tuo se, että siihen sisällytettäväksi ehdotettuja tietoja ei ole kaikilta osin rekisteröity tällä hetkellä kansalliseen kaupparekisteriin. Neuvottelujen kuluessa pyritään vaikuttamaan siihen, että tällaisten tietojen rekisteröiminen olisi jäsenmaille vapaaehtoista. Lisäksi Suomen tavoitteena on välttää tai ainakin lieventää rekisteriviranomaiselle aiheutuvia tarpeettomiakin lisävelvoitteita esimerkiksi siitä, että EU-yhtiötodistus olisi annettava vähintään kerran vuodessa.

Muodollisuuksien, kuten asiakirjojen legalisointien, vähentämistä rajat ylittävissä toimissa voidaan pitää kannatettavana. Tämä edellyttää, että viranomaisissa, oikeudenkäynneissä tai muissa vastaavissa menettelyissä hyödynnettävät yritysrekistereistä saatavat asiakirjat ovat luotettavia. Siltä osin kuin yritysrekistereille toimitettavien asiakirjojen tai tietojen kääntämisen edellyttämisestä rajoitettaisiin, tulee lähtökohtana olla, että keskeiset yrityksiä koskevat tiedot ovat yritysrekisteistä edelleen saatavilla jäsenmaan virallisella kielellä.

Suomi suhtautuu myönteisesti siihen, että yritysrekisterien yhteenliittämisyjärjestelmän kautta Euroopan oikeusportaalissa asetettaisiin saataville tietoja myös henkilöyhtiöistä ottaen vaatimusten ja niiden laiminlyönnistä aiheutuvien seuraamusten oikeasuhteisuus huomioon erityisesti näiden yhtiöiden osalta. Siltä osin kuin tietojen saataville asettamisen lisäksi henkilöyhtiöihin esitetään sovellettavaksi myös muita yhtiöoikeusdirektiivin säännöksiä, on huomioitava, ettei muutosdirektiivin tarkoituksena ole harmonisoida henkilöyhtiöitä koskevaa lainsäädäntöä osakeyhtiöitä vastaavasti. Yhtiöoikeusdirektiivin soveltaminen joiltain osin myös henkilöyhtiöihin on kuitenkin perusteltua. Henkilöyhtiöidenkin osalta haasteena kansallisesti on, ettei kaikkia julkistettavaksi ehdotettuja tietoja ole rekisteröity tällä hetkellä kaupparekisteriin. Myös tältä osin pyritään neuvottelujen kuluessa vaikuttamaan siihen, että tällaisten tietojen rekisteröiminen olisi jäsenmaille vapaaehtoista.

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2023 vp

Suomi suhtautuu varauksellisesti ehdotukseen konsernirakenteiden samoin kuin yhtiön keskuhallinnon tai päätoimipaikan rekisteröimiseen kaupparekisteriin. Suomi katsoo, että ehdotusten oikeasuhtaisuutta tavoitteiden saavuttamiseksi tulee tarkastella neuvottelujen kuluessa.

Lähtökohtana kaupparekisterissä on, että rekisterissä julkistetaan nimenomaiseen yritykseen liittyviä tietoja ja asiakirjoja. Konsernirakenne ilmenee julkistettavasta konsernitilinpäätöksestä. Konsernirakenteeseen liittyvän ilmoitetun tiedon varmentaminen rekisteriviranomaisen toimesta ei käytettävillä resursseilla ole mahdollista. Konsernitietojen tarpeellisuutta arvioidaan myös EU:n rahanpesulainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Jos ehdotettu sääntely katsotaan tarpeelliseksi, on pyrittävä synergioiden hyödyntämiseen.

Suomessa osakeyhtiölakia (624/2006) ja lakia avoimesta yhtiöstä ja kommandiittiyhtiöstä (398/1988) sovelletaan täällä rekisteröityyn yhtiöön. Tällaisella yhtiöllä on sääntömääräinen kotipaikka Suomessa. Keskushallintoa tai päätoimipaikkaa koskevan rekisterimerkinnän merkitys ehdotuksessa esitetyistä perusteluista huolimatta jää epäselväksi, koska merkintä perustuisi ilmoittajan subjektiiviseen käsitykseen tällaisen sääntömääräisestä kotipaikasta erillisen paikan olemassaoloon. Tämä ehdotus ennemminkin heikentää kaupparekisterin tietojen luotettavuutta. Direktiiviehdotuksessa kerrotusta perustelusta poiketen tällaisella tiedolla ei arvioida olevan merkitystä esimerkiksi rajat ylittävissä maksukyvyttömyysmenettelyissä velallisen pääintressien keskuksen sen enempää kuin verotuksessa yhtiön verotuksellisen kotipaikan määrittelyssä.

Suomi katsoo, että neuvottelujen kuluessa on arvioitava, millaisia hyötyjä olisi yhdenmiehen rajavastuuyhtiöistä annetun direktiivin 2009/102/EY muuttamisesta siten, että direktiivissä edellytettäisiin direktiivissä tarkoitetun osakeyhtiön osakkeenomistajan julkaisemista kaupparekisterissä ja tiedon saataville asettamista rekistereiden yhteenliittämijärjestelmässä. Muutoksen tarvetta ja toteutustapaa on tarkasteltava ottaen huomioon, että tällä hetkellä Suomessa osakkaan julkistaminen kaikkien yksityisten osakeyhtiöiden osalta on tapahtunut yhtiön ylläpitämän osakasluetelon julkisuuden kautta, eikä tähän kansalliseen ratkaisuun ole tiettävästi liittynyt mainittavia ongelmia. Keskeistä on, että osakeyhtiö vastaa velvoitteistaan lähtökohtaisesti itse ja että yhtiön edustajat on merkitty asianmukaisesti kaupparekisteriin. Osakkeenomistajat eivät vastaa henkilökohtaisesti osakeyhtiön velvoitteista.

Suomi suhtautuu myönteisesti yritysrekisteritietojen luotettavuuden parantamista koskeviin ehdotuksiin. Ilmoituksen oikeellisuuden varmistamiseen liittyvien hallinnollisten menettelyjen tulee olla sovitettavissa yhteen ilmoitusten käsittelylle säädettävien määräaikojen suhteen. Muutosilmoitusten käsittelylle säädettäväksi ehdotettua viiden työpäivän käsittelyaikavaatimusta on pidettävä varsin kireänä. Yritysrekisteriin liittyvien sanktioiden on ehdotuksen mukaisesti oltava tehokkaita sekä oikeasuhtaisia ja niillä on pyrittävä vaikuttamaan ennaltaehkäisevästi. Ehdotukseen sisältyviä määräaikoja koskevia vaatimuksia ja luotettavuuden parantamiseen liittyviä toimenpiteitä on arvioitava suhteessa niiden käytännön merkitykseen ja kustannuksiin.

Yritysrekisterien, edunsaajarekisterien ja maksukyvyttömyysrekisterien yhteenliittämijärjestelmien EU-tasolla tapahtuvassa yhteenliittämisessä tulee komission ehdotuksen mukaisesti huolehtia siitä, että tällä ei ole vaikutusta näiden eri järjestelmissä siirrettävien tietojen luovuttamista koskeviin rajoituksiin. Suomen tavoitteena neuvotteluissa on pitää huolta siitä, ettei eri rekistereitä ylläpitäville kansallisille viranomaisille aiheudu tarvetta muuttaa kansallisia järjestelmiään

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2023 vp

eikä siten kustannuksia, vaikka EU-tasolla hallinnoitavia järjestelmiä on tarkoitus liittää teknisesti yhteen komission toimenpitein.

Direktiiviehdotuksessa on useassa kohdin viitattu säännösten yhteensovittamiseen eIDAS asetuksen (EU) No 910/2014 ja erityisesti sen käynnissä olevan eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevan uudistuksen (the European Digital Identity Wallet) kanssa. Suomi katsoo, että jatkovalmistelussa tulisi vielä kiinnittää huomiota ehdotetun sääntelyn ja uudistetun eIDAS-asetuksen mukaisten lompakkosovellusten väliseen suhteeseen ja yhteentoimivuuteen samoin kuin ehdotetun sääntelyn suhteeseen eIDAS-asetukseen muutoinkin.

Lisäksi Suomi katsoo olevan tarpeen varmistua siitä, että direktiivin täytäntöönpanolle varattu aika on riittävän pitkä riippuen direktiivin lopullisesta sisällöstä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Ehdotuksen tausta ja tavoitteet

Komissio antoi 29.3.2023 direktiiviehdotuksen digitaalisten välineiden ja prosessien käytön laajentamiseksi ja parantamiseksi yhtiöoikeuden alalla. Ehdotuksen keskeisenä tavoitteena on yritysten hallinnollisen taakan keventäminen, yritystoimintaan liittyvän avoimuuden lisääminen ja yritysrekisteritietojen luotettavuuden parantaminen. Lisäksi pyritään vähentämään muodollisuuksia sekä vahvistamaan yhden kerran periaatteen toteutumista rajat ylittävissä toiminnoissa, luomaan yhteinen yritysrekisteriote ja digitaalinen valtakirja helpottamaan yrityksen puolesta asiointia. Komissio katsoo, että näillä toimilla voidaan edistää yritysten rajat ylittävää toimintaa sisämarkkinoilla. Sääntelyn pääasiallinen kohde Suomessa on kaupparekisteri sekä kaupparekisteriin rekisteröidyt yritykset. Sääntelyllä on vaikutuksia myös muihin viranomaisiin, jotka hyödyntävät yritysrekisteritietoja omassa toiminnassaan.

Ehdotuksella on yhteys digitaalista henkilöllisyyttä sääntelevään eIDAS asetukseen sekä eurooppalaisen identiteettilompakon (the European Digital Identity Wallet) valmistelutyöhön, EU:n rahanpesusääntelyyn perustuvaan tosiasiallisia edunsaajia koskevaan rekisteriin ja maksukyvyttömyysrekisteriin.

Komissio ehdottaa muutoksia ja täydennyksiä yhtiöoikeusdirektiiviin (EU) 2017/1132, yhtiöoikeusdirektiiviä täydentävään digitalisointidirektiiviin (EU) 2019/1151 sekä yhdenmiehen rajavastuuyhtiöistä annettuun direktiiviin 2009/102/EY.

Talousvaliokunta suhtautuu ehdotukseen valtioneuvoston tavoin yleisellä tasolla myönteisesti ja kiinnittää huomiota seuraaviin kysymyksiin:

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2023 vp

Keskeisten ehdotusten arviointia

Yleisiä huomioita

Talousvaliokunta suhtautuu myönteisesti ehdotuksen tavoitteisiin vähentää yritysten hallinnollista taakkaa, lisätä yritystoimintaan liittyvää avoimuutta ja parantaa yritysrekisteritietojen luotettavuutta. Tarkoituksena on edistää erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten rajat ylittävää toimintaa. Valiokunta yhtyy asiantuntijalausunnoissa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan perusrekistereillä on tärkeä tehtävä tiedon korkean laadun ja luotettavuuden varmistajina sekä kustannustehokkuuden mahdollistajina. Ne ovat osaltaan edistäneet Suomen nopeaa digitalisaatiokehitystä ja toimivat myös tärkeänä perustana esimerkiksi verotuksen toimittamiselle.

Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan ehdotuksen mukaisten keinojen tulee olla oikeasuhtaisia niin, että niiden hyödyt ylittävät niistä aiheutuvat kustannukset. Komission vaikutusarvion mukaan uudistus aiheuttaisi yrityksille EU:n tasolla yhteensä noin 5,4 miljoonan euron kertakustannukset sekä lisäksi noin neljän miljoonan euron vuotuiset kustannukset. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että komission arvio eroaa merkittävästi siitä, mitä valtioneuvoston kirjelmässä ja talousvaliokunnan saamissa asiantuntijalausunnoissa on arvioitu. Niiden mukaan ehdotuksesta aiheutuisi kaupparekisterin ylläpidosta vastaavalle Patentti- ja rekisterihallitukselle useiden miljoonien euron tietojärjestelmäkustannukset sekä todennäköisesti myös huomattava henkilöstöressurssitarve. Valiokunta pitää tärkeänä, että jatkoneuvotteluissa selvitetään huolellisesti ehdotuksesta aiheutuvat kustannukset ja henkilöressurssitarpeet.

Hallinnollisen taakan vähentäminen

Ehdotuksen mukaan hallinnollisen taakan vähentämiseksi otettaisiin käyttöön yhteinen EU-yhtiötodistus ja digitaalinen valtakirja, jonka perusteella muu kuin suoraan yritysrekisteriin merkitty vastuuhenkilö voisi edustaa yritystä. Lisäksi rajattaisiin yritysten velvollisuutta toimittaa käännöksiä yritysrekisteristä saaduista asiakirjoista sekä poistettaisiin yritysrekisteristä saatujen asiakirjojen legalisointivaatimuksia ja muita vastaavia muodollisuuksia. Toiseen jäsenvaltioon sivuliikettä tai tytäryhtiötä perustettaessa ei olisi enää velvollisuutta toimittaa pääliikkeen rekisteriin jo toimitettuja tietoja.

Talousvaliokunta viittaa valtioneuvoston kannassa ja asiantuntijalausunnoissa todettuun ja pitää kannatettavana yhden luukun periaatteen soveltamista sivuliikettä tai tytäryhtiötä toiseen jäsenvaltioon perustettaessa. Samoin valiokunta pitää EU-yhtiötodistusta ja digitaalista valtakirjaa koskevia ehdotuksia kannatettavina, koska ne vähentävät hallinnollista taakkaa, helpottavat yritysten rajat ylittävää toimintaa, yhtenäistävät yritysten edustamista koskevia menettelyjä ja vahvistavat yhtenäisen tiedon saamista koko EU:n alueella. Valiokunta kuitenkin kiinnittää huomiota valtioneuvoston kirjelmässä esitettyyn seikkaan, jonka mukaan erityisesti EU-yhtiötodistusta koskeva ehdotus voi aiheuttaa Suomelle kustannuksia ja kansallisia muutostarpeita, koska kaupparekisteristä ei ole saatavissa kaikkia niitä tietoja, jotka EU-yhtiötodistuksessa ehdotuksen mukaan edellytetään olevan. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan näiden kansallisesta kaupparekisteristä puuttuvien tietojen rekisteröinnin ja EU-yhtiötodistukseen sisällyttämisen tulisi olla vapaaehtoista. Talousvaliokunta pitää myös muodollisuuksien poistamista koskevaa ehdotusta tehokkaana tapana vähentää hallinnollista taakkaa, mutta katsoo valtioneuvos-

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2023 vp

ton tavoin, että keskeiset yrityksiä koskevat asiakirjat ovat edelleen saatavilla jäsenmaan virallisilla kielillä.

Yritystoimintaan liittyvän avoimuuden lisääminen

Ehdotuksessa yritystoimintaan liittyvää avoimuutta pyritään edistämään lisäämällä henkilöyhtiöitä koskevia julkisia tietoja yhteisessä rekisterissä. Rekisteriin ehdotetaan lisättäväksi myös konsernirakenteita ja päätoimipaikkaa koskevat tiedot sekä yhden miehen rajavastuuyhtiön osakkaan henkilöllisyys. Lisäksi EU:n maksukyvyttömyys- ja edunsaajarekisterit liitettäisiin yhteiseen yhtiörekisterijärjestelmään (BRIS-järjestelmä).

Ehdotetut henkilöyhtiöitä koskevien tietojen lisäykset koskisivat Suomessa kommandiittiyhtiöitä ja avoimia yhtiöitä, joiden tiedot rekisteröidään nykyisinkin kaupparekisteriin. Valtioneuvoston kirjelmän mukaan Suomi suhtautuu ehdotukseen lähtökohtaisen myönteisesti. Valtioneuvoston kirjelmässä ja eräissä asiantuntijalausunnoissa todetaan, että vaikka ehdotuksen myötä henkilöyhtiöitä koskevia yhtenäisiä rekisteröintiä koskevia säännöksiä tulisi lisää, tarkoituksena ei ole henkilöyhtiöitä koskevan lainsäädännön harmonisointi osakeyhtiöitä vastaavaksi. Talousvaliokunta toteaa, että jatkoneuvotteluissa tulee huolehtia siitä, ettei ehdotus käytännössä merkitse henkilöyhtiöitä koskevan lainsäädännön harmonisointia. Ehdotuksessa esitetään rekisteröitäväksi myös joitain sellaisia tietoja, joita Suomen kaupparekisteristä ei ole saatavissa. Valiokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen, jonka mukaan tällaisten tietojen rekisteröinti tulisi olla jäsenmaille vapaaehtoista.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti ehdotukseen konsernirakenteiden sisällyttämisestä kaupparekisteriin. Perusteluna valtioneuvosto toteaa, että konsernirakenne ilmenee julkistettavasta konsernitilinpäätöksestä eikä konsernirakenteeseen liittyvän ilmoitetun tiedon varmentaminen ole aina rekisteriviranomaisen toimesta mahdollista. Valtioneuvoston kirjelmän ja asiantuntijalausuntojen mukaan ehdotus lisäisi yritysten hallinnollista taakkaa, ja sen tuomat hyödyt jäävät epäselviksi. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan ehdotuksen oikeasuhtaisuutta tavoitteiden saavuttamiseksi tulee tarkastella neuvottelujen kuluessa.

Valtioneuvosto suhtautuu varauksellisesti myös ehdotukseen yrityksen päätoimipaikkaa tai keskushallintoa koskevasta rekisterimerkinnästä, koska merkintä perustuisi ilmoittajan subjektiiviseen käsitykseen ja voisi heikentäisi kaupparekisterin tietojen luotettavuutta. Valtioneuvoston kirjelmän ja useiden asiantuntijalausuntojen mukaan myös tämän ehdotuksen hyödyt jäävät epäselviksi. Saamansa selvityksen perusteella talousvaliokunta suhtautuu ehdotukseen valtioneuvoston tavoin varauksellisesti.

Ehdotuksen mukaan myös tieto yhden miehen osakeyhtiön osakkeenomistajasta julkaistaisiin kaupparekisterissä ja asetettaisiin saataville rekistereiden yhteenliittämijärjestelmässä. Voimassa olevan Suomen lainsäädännön mukaan osakkaan julkistaminen kaikkien yksityisten osakeyhtiöiden osalta tapahtuu yhtiön ylläpitämän osakasluettelon julkisuuden kautta. Keskeistä on, että osakeyhtiö vastaa velvoitteistaan lähtökohtaisesti itse ja että yhtiön edustajat on merkitty asianmukaisesti kaupparekisteriin. Osakkeenomistajat eivät vastaa henkilökohtaisesti osakeyhtiön velvoitteista. Talousvaliokunta ei tunnista ehdotuksen tuomaa lisäarvoa ja edellyttää valtioneuvoston tavoin, että jatkoneuvotteluissa selvitetään tarkemmin, mitä ehdotuksella tosiasiallisesti

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2023 vp

tavoitellaan. Talousvaliokunta katsoo tarpeelliseksi varmistaa yhden miehen osakeyhtiöiden riittävän henkilötietojen suojan.

Yritysrekisteritietojen luotettavuuden parantaminen

Ehdotuksella pyritään parantamaan yritysrekisteritietojen luotettavuutta niin, että yritysten perustamisasiakirjojen ja niihin tehtävien muutosten osalta edellytettäisiin hallinnollista tai oikeudellista valvontaa, säädettäisiin muutosilmoituksia koskevista määräajoista ja edellytettäisiin sanktiointia, jos velvollisuuksia ei hoideta tai jos ne hoidetaan myöhässä. Lisäksi ehdotetaan, että rekisteritietojen ajantasaisuus tulisi tarkistaa vuosittain.

Talousvaliokunta suhtautuu valtioneuvoston tavoin myönteisesti yritysrekisteritietojen luotettavuuden parantamista koskeviin ehdotuksiin ja korostaa, että yritysrekisteritietojen luotettavuus on välttämätön edellytys niiden käytettävyydelle rajat ylittävissä toimissa. Valiokunta kiinnittää huomiota valtioneuvoston kirjelmässä ja useissa asiantuntijalausunnoissa esitettyyn huomioon, jonka mukaan ehdotuksen mukaista muutosilmoitusten käsittelylle asetettu viiden työpäivän käsittelyaika on erittäin tiukka ja lisää rekisteriviranomaisen resurssitarvetta ja kustannuksia. Talousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston näkemykseen siitä, että ehdotettuja määräaikoja ja muita luotettavuuden parantamista koskevia toimenpiteitä on arvioitava suhteessa niiden käytännön hyötyihin ja kustannuksiin.

Muita huomioita

Ehdotuksen suhde eIDAS-asetukseen ja eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevaan uudistukseen. Ehdotuksessa viitataan useassa kohdassa nyt käsiteltävänä olevan ehdotuksen ja eIDAS-asetuksen sekä erityisesti sen meneillään olevan eurooppalaista digitaalista identiteettiä koskevan uudistuksen (the European Digital Identity Wallet) yhteensovittamisen keskeiseen merkitykseen. Talousvaliokunta korostaa valtioneuvoston tavoin, että jatkoneuvotteluissa tulee huolellisesti varmistaa näiden ehdotusten yhteensopivuus.

Yritysrekisterien, edunsaajarekisterien ja maksukyvyttömyysrekisterien liittäminen yhteen EU:n tasolla. Ehdotuksen mukaan jäsenmaiden yritysrekisterit, edunsaajarekisterit ja maksukyvyttömyysrekisterit keskitetään EU:n tasolla samaan yhteyspisteeseen. Valtioneuvoston tavoin talousvaliokunta pitää tärkeänä huolehtia siitä, että toimenpiteellä ei ole vaikutusta näiden eri järjestelmissä siirrettävien tietojen luovuttamista koskeviin rajoituksiin.

Kokoavia huomioita

Talousvaliokunta pitää luotettavia ja riittävän kattavaan tietopohjaan perustuvia yritysrekistereitä ja niiden rajat ylittävää hyödynnettävyyttä keskeisinä sisämarkkinoiden toimivuuden ja kehittämismahdollisuuksien näkökulmasta. Valiokunta toteaa, että EU:n taseisia rekistereitä perustettaessa ja kehitettäessä on kiinnitettävä erityistä huomiota oikeasuhtaisuuteen niin, että uudistusten hyödyt ylittävät niistä aiheutuvan hallinnollisen taakan ja kustannukset. Talousvaliokunta korostaa tehokkaan täytäntöönpanon olennaista merkitystä, jotta uudistuksen hyödyt voivat toteutua ja huomauttaa, että monet EU-maiden viranomaiset vaativat edelleen apostille-todistuksia niiden yritysrekistereihin merkittävistä tiedoista.

Valiokunnan lausunto TaVL 12/2023 vp

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 26.9.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Sakari Puisto ps
varapuheenjohtaja Ville Kaunisto kok
jäsen Noora Fagerström kok
jäsen Kaisa Garedew ps
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Katri Kulmuni kesk
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Timo Mehtälä kesk
jäsen Matias Mäkyne sd
jäsen Pia Sillanpää ps
jäsen Oras Tynkkynen vihr
jäsen Sinuhe Wallinheimo kok
jäsen Heikki Vestman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Johanna Rihto-Kekkonen